

Professional: profijt of profiteur?

Genoveva Ekkelenkamp • juni 2012

Genoveva Ekkelenkamp
vevaekkelenkamp@hotmail.com
Juni 2012 • Masterthesis • Wagner Group
Sport Management Institute, Groningen

Voorwoord

Op 15 augustus 2011 begon ik met werken als coördinator topsport bij de Nederlandse Volleybalbond. Het eerste jaar aan het Sport Management Instituut was afgerond en prima te combineren met een fulltime baan. Dus waarom niet veranderen van baan? Meer richting de sport, prima te combineren! Een nieuwe uitdaging met het schrijven van mijn Masterthesis. in combinatie met een nieuwe baan moest wel lukken, en een sociaal leven ernaast, dat zien we dan wel weer.

Dankzij een brainstormsessie met Joelle Staps en Mark Broere kwamen we bij het onderwerp transfers in de volleybal. Wat wist ik nou van volleybal en al helemaal over hoe het geregeld is? Ach, leuke materie dacht ik maar zo, bevooroordeeld ben ik immers niet.

De kans die ik gekregen heb in de ideale setting was geweldig, enerzijds coaches die graag mee wilden werken en allen enthousiast reageerden. Soms sloegen ze wat door en moest ik het afremmen, promoveren is immers niet voor nu. Anderzijds de kennis die ik heb opgedaan rondom het volleybal en transfers.

Terugkijkend op het afgelopen studiejaar kan ik niets anders zeggen dan dat het een grote uitdaging geworden is met soms grote gevechten met mezelf en de keuzes die ik moest maken voor mijn onderzoek. Ik wil hierbij alle betrokkenen bedanken, ook voor de opmerkingen die me gestimuleerd hebben om door te zetten. Allereerst de opmerking van Mark Broere "Voor de Spelen moet jij gewoon klaar zijn, daar moeten we gewoon tijd voor maken". Ivo 't Hooft; "Wat is nou eigenlijk je probleem?", op het moment dat ik vastliep en niet meer wist waar ik eigenlijk mee bezig was.

Frits Paymans wil ik in het bijzonder bedanken voor zijn hulp in het stellen van kritische vragen als hij weer niet snapte wat ik bedoelde bij het lezen van de eindversie. Vooral wil ik mijn dank uitspreken op de manier waarop hij mij wist te wijzen op het feit dat ik tweetalig ben opgevoed, dit was goed te lezen. Eigenlijk kon Hemelvaart niet beter besteed worden dan een dagje taalles. Daarna volgde een mooie les creatief zijn, met dank aan Candice Lim, zij wist mij te helpen bij de

opmaak, "Oldpaper Wallpaper".

Uiteraard mag ik Philip Wagner en Ron van Zonneveld niet vergeten. Het gesprek in de hotelkamer, waarbij het nog ging om een eerste concept en ik dacht dat we klaar waren maar Ron nog even wist op te merken; "oh ja, je schrijft wel een beetje als Rammstein", waarop Philip hem aanvulde met; "zo denkt ze ook", twee heerlijke kreten waar ik nog lang over nagedacht heb.

Als laatst wil ik mijn ouders en broers bedanken. Mijn vader die zich afvroeg of ik wel wist waar ik aan begon, maar gelukkig had mijn moeder genoeg vertrouwen in me. Miquel en diens vriendin voor de goede zorg, de heerlijke maaltijden en de slaapplek, elke week weer... Fernando kunnen we ook niet vergeten, eigenlijk vooral omdat hij, hij is.

Genoveva Ekkelenkamp

Den Haag, Juni 2012

Samenvatting

Nederlandse volleyballers worden over het algemeen in Nederland opgeleid. Op het moment dat ze professioneel kunnen gaan spelen en hier een beroep van maken vertrekken ze veelal naar het buitenland. Op dat moment vindt er een transfer plaats, een overplaatsing van een club in Nederland naar een club in het buitenland. Sinds een paar jaren bestaan hiervoor richtlijnen, die volgens de verantwoordelijken binnen de volleybalbond het de spelers wel erg makkelijk maken om uit Nederland te vertrekken.

Nederlandse volleybalspelers kunnen, ongeacht bij welke club zij spelen, door de bondscoach opgeroepen worden om uit te komen voor Oranje. Omdat het gehoor geven aan deze oproep geheel vrijblijvend is en een speler hiervoor kan bedanken, omdat er geen contractuele verplichtingen bestaan, ontstaat er regelmatig ergernis over het onvermogen om een sterk team te formeren. De bond investeert in een speler, die er vervolgens een inkomen mee verwerft, zonder dat er op enigerlei wijze een verplichting tegenover staat richting de bond. De bond ziet op geen enkele wijze iets terug van de investering, noch in geld, noch in diensten. De motivatie voor de bond om nog langer te investeren in talentontwikkeling staat derhalve voortdurend onder druk.

Onderzoeksvraag:

Op welke wijze dienen de criteria van een transfersysteem ingevuld te worden om een incentive te behouden voor talentontwikkeling in het Nederlandse volleybal?

Het antwoord op deze onderzoeksvraag zal gegeven worden door middel van een analyse op basis van onderzoek naar de wijze waarop transfers in het Honkbal in Amerika plaatsvinden en naar de wijze waarop het binnen Europa bij het voetbal geregeld is. Buiten de analyse van deze twee systemen is ook het transfersysteem, in de huidige situatie, bij het volleybal in het onderzoek betrokken.

Om een correcte vergelijking te kunnen maken zijn een viertal omgevingsfactoren in beeld gebracht.

Aan de hand van de vier omgevingsfactoren zijn de systemen die

gebaseerd zijn op basis van “financieel gewin” en op basis van “maatschappelijk gewin” nader geanalyseerd. Vervolgens zijn de voor- en nadelen van de verschillende systemen, rekeninghoudend met deze omgevingsfactoren, geclassificeerd en gewogen. Aan de hand van interviews met experts uit de volleybalsport is de mening gepeild ten einde de behoefte aan een verbeterd transfersysteem vast te stellen. Hierbij is vooral aandacht besteed aan de gewenste componenten die deel moeten uitmaken van een mogelijk nieuw systeem.

Na de ontwikkelfase is er een **conclusie** geformuleerd die antwoord geeft op de onderzoeksvraag; *Op welke wijze dienen de criteria van een transfersysteem ingevuld te worden om een incentive te behouden voor talentontwikkeling in het Nederlandse volleybal?*

Deze vraag wordt als volgt beantwoord:

Uitgangspunt is het juridische kader, waar de componenten in het transfersysteem aan dienen te voldoen. Dit kader wordt gevormd door zowel de Europese als de Nationale wet- en regelgeving. Binnen deze kaders zijn, het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie en onder andere de uitkomst van het Bosman-arrest, zondermeer van belang. Ook de reglementen van de Nevobo dienen betrokken te worden.

In het belang van de talentontwikkeling dient het transfersysteem voldoende inkomsten te genereren voor een adequate financiering van volleybalopleidingen. Op het moment dat een speler internationaal doorbreekt, door in het buitenland een contract te verwerven, zal de ontvangende club een bepaald percentage van het contractbedrag van de speler aan de Nevobo verschuldigd zijn. De bond zal het ontvangen bedrag volgens een nader te bepalen sleutel investeren in talentontwikkeling, waarbij de oorspronkelijke club(s) van de contractspeler meedeelt.

Het transfersysteem dient een dubbel belang, namelijk rechtszekerheid

en sportontwikkeling voor de speler, naast inzetbaarheid van de speler voor het Nationale team. In dit licht lijkt een sanctiebeleid voor spelers die weigeren gerechtvaardigd, evenals de verplichting van een club spelers beschikbaar te stellen voor het Nationale team.

De naam van de speler mag in samenspraak met deze, op gepaste wijze, door de clubs van de speler en de bond voor promotiedoeleinden worden gebruikt. Op deze wijze kan volleyballend Nederland gebruik maken van een mogelijk “Ard en Keessie effect”.

Als laatste volgen er **aanbevelingen** richting de volleybalwereld en specifiek voor de Nederlandse Volleybalbond.

Ten aanzien van de financiële aspecten:

- zorg voor een duidelijke beschrijving van de doelstellingen van het transfersysteem;
- calculeer de kosten van een totale opleiding voor een topsporter die het internationale niveau behaalt;
- neem in het reglement een duidelijke clausule op waarin wordt vastgelegd welk deel van de investering die in een talent is gedaan en in aanmerking komt voor terugbetaling door middel van het transferstelsel;
- leg de condities vast waaronder een speler verplicht is een nader te bepalen percentage van de investering gedurende de actuele transferperiode terug te betalen;
- bepaald de duur van de terugbetalingsverplichting door middel van het transfersysteem, zowel in het maximum aantal termijnen, als tot welke leeftijd.

Ten aanzien van de beschikbaarheid:

- ontwikkel beleid waarin het mogelijk is een sanctie op te leggen aan die professionele speler die weigert uit te komen voor het Nationale team;
- sluit overeenkomsten met professionele topsporters waarbij deze zich verplichten in te zetten ten behoeve van de kwaliteitsverbetering van

de Nederlandse volleybalgemeenschap door middel van bijvoorbeeld clinics en trainingen;

- zorg voor duidelijke en strakke reglementen voor zowel de FIVB en de CEV als voor de Nevobo;
- ontwikkel een goed netwerk vanuit de Nevobo ten einde bij de internationale organisaties soortgelijke voorstellen voor transfers te laten landen en beklijven, dit in het belang van het Nederlandse, maar ook het internationale volleybal.

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Samenvatting	5
Inhoudsopgave	7
Hoofdstuk 1 – Inleiding	8
1.1 Aanleiding	9
1.2 Onderzoeksvraag	11
1.3 Beschrijving	12
1.4 Aanpak	12
Hoofdstuk 2 – Analyse	15
2.1 Transfersystemen	16
2.2 Juridisch kader	17
2.3 Draft-systeem	19
2.4 Transfersysteem met transfervergoeding bij voetbal	22
2.5 Vergelijking VS – Europa	23
2.6 Huidig transfersysteem Volleybal	24
2.7 Opleidingskosten Speler in Nederland	27
2.8 Bevindingen	28
Hoofdstuk 3 – Werking in de praktijk	31
3.1 Transfersysteem op basis van financieel gewin	33
3.2 Transfersysteem op basis van maatschappelijk gewin	34
3.3 Buiten beschouwing	35
Hoofdstuk 4 – Conclusie	36
Hoofdstuk 5 – Aanbevelingen	39
Afkorting	41
Literatuur	42
Bijlagen	44
1. Vergoedingen	45
2. Opleidingskosten Talent Team	46
3. Classification of CEV National Federations (19 April 2011)	50

Hoofdstuk 1

Inleiding

1.1 Aanleiding

Uit de ontwikkelingen van de Nederlandse Volleybal Bond blijkt dat steeds meer Nederlandse spelers bij buitenlandse clubs als professional gaan spelen.

Op 1 februari 2012 telde de Volleybalbond 74 Nederlanders die in het buitenland als professioneel volleyballer voor een club uitkwamen. Van deze, buiten ons land actieve Nederlandse spelers is 62% van het mannelijke geslacht tegenover 38% van het vrouwelijk geslacht. Van de professioneel in het buitenland gecontracteerde mannen speelt 50% in België, waar 39% van de vrouwen in Duitsland speelt. In tabel 1 “Nederlandse volleyballers in het buitenland” is de gehele verdeling tussen landen en het geslacht te zien. Hierbij is het opvallend, gezien de reputatie die het Italiaanse volleybal altijd had, dat daar relatief weinig vrouwen spelen. In deze zelfde periode speelden er 18 buitenlandse spelers in de Nederlandse competitie, waarvan 5 vrouwen.

Tabel 1: Nederlandse volleyballers in het buitenland

Speelland	Man	Vrouw	Totaal
Azerbeidjaan	0	4	4
België	23	4	27
Duitsland	8	11	19
Frankrijk	4	4	8
Italië	7	2	9
Japan	0	1	1
Oostenrijk	1	0	1
Polen	2	2	4
Turkije	1	0	1
Totaal	46	28	74

De overgrote meerderheid van het Nationale team verdient zijn inkomen middels het spelen bij buitenlandse clubs. In totaal is dit 74 procent

van de door de bondscoaches in 2012 geselecteerde spelers, zowel heren als dames.

Een van de redenen voor spelers om in de buitenlandse competitie te spelen heeft te maken met de kwaliteit van de buitenlandse competitie. De Nederlandse competitie staat, in tegenstelling tot die in Italië, Polen en Duitsland minder hoog aangeschreven. Deze landen staan bekend om een sterkere competitie door clubs die zich kenmerken door de goede salarissen die de spelers hier ontvangen. De sterke competitie en de hoge salarissen zijn twee aantrekkelijke aspecten voor spelers om zich naast een goed inkomen verder te ontwikkelen, ondanks de onzekerheden die korte contracten met zich meebrengen.

Vastgesteld kan worden dat Nederlandse spelers, in verhouding tot de grootte van het land en het aantal inwoners, veel talent bezitten. De talenten worden in Nederland, of tijdens internationale toernooien, door buitenlandse clubs gescout. In Nederland hebben de spelers een goede basisopleiding genoten en vertrekken vervolgens naar een sterkere competitie over de grens waar zij zich verder kunnen ontwikkelen en bovendien in eigen levensonderhoud kunnen voorzien.

De ontwikkeling van de talenten in Nederland wordt door de Bond, in samenwerking met de aangesloten clubs, gefinancierd. Op het moment dat een speler een contract aangeboden krijgt door een buitenlandse club, vertrekt de speler naar het buitenland en zien de investerende partijen hier weinig van terug. De ‘winst’ die er voor het Nationale volleybal te behalen valt is dat spelers in het buitenland zich kunnen doorontwikkelen en vervolgens geselecteerd kunnen worden voor het Nationale team. De geselecteerde spelers worden gezien als de beste volleyballers met de Nederlandse nationaliteit, die dan zowel in binnen- als buitenland actief zijn.

De basisopleiding van de Nationale spelers is in eerste instantie van Nederlandse origine. Gezien de vraag uit het buitenland voor Nederlandse spelers, kan met enige trots worden vastgesteld, dat Nederland

een goed opleidingsland is en spelers professioneel weet op te leiden tot beroepssporters.

Zoals eerder gesteld, heeft het spelen in een buitenlandse competitie ook zijn voordelen voor het Nationale team. De speler kan zich immers verder ontwikkelen, leert namelijk spelen op een hoger niveau, maakt deel uit van een beter team, ontmoet hoogwaardige tegenstanders en kan zich meten met de top van het Europese volleybal.

Nederland als opleidingsland of meer?

Het feit dat talenten uitstromen uit Nederland roept de vraag op waarom de bond nog moet investeren in de opleiding van topspelers. Wat zijn de baten voor de bond en de aangesloten verenigingen? De bond heeft

in een speler geïnvesteerd en vervolgens levert dit, zodra de speler vertrekt naar het buitenland, financieel weinig op. Ook van de spelcomponent van de speler wordt weinig teruggezien, deze heeft zich ontwikkeld tot een goede volleyballer maar laat zijn beste kunnen dan niet in de Nederlandse competitie zien.

Gezien de constante uitstroom van goed opgeleide spelers kan de vraag gesteld worden waarom de Bond nog aandacht moet besteden aan het opleiden, voor in principe de Nederlandse volleybalcompetitie, als de geselecteerde en opgeleide talenten ongehinderd zich verder kunnen ontwikkelen onder het genot van een inkomen bij verenigingen buiten onze landsgrenzen.

Gedurende dit onderzoek zal hier niet verder op ingegaan worden, aangezien dit los staat van de financiële investering die gedaan wordt binnen de kaders waarbij het een speler is toegestaan buiten de landsgrenzen zich verder te ontwikkelen en een arbeidsrelatie aan te gaan.

Op dit moment is het relatief makkelijk om als speler bij een vereniging op te zeggen en voor een andere vereniging uit te komen. Bij deze laagdrempelige transfermogelijkheid rijst de vraag wat in het licht van de kosten het risico is voor een club om een talent op te leiden in de wetenschap dat op elk gegeven moment spelers naar het buitenland kunnen vertrekken. Deze berekening is lastig te maken vanwege het "team" aspect van de sport, in dit geval heb je met meerdere personen dan een individu te maken. Bij een individu worden alle kosten

uitgegeven om deze persoon op te leiden, terwijl het opleiden van een teamsporter er een heel team noodzakelijk is. Deze berekening is noodzakelijk om de kosten voor het opleiden van een topsporter te kunnen vaststellen.

Gezien de ontwikkelingen van de mobiliteit van spelers in het volleybal lijkt de Europese volleybalwereld nog erg zoekende te zijn naar de wijze waarop dit goed geregeld kan worden. Voor een transfer zijn er wereldwijd richtlijnen die nationaal op enkele punten aangepast kunnen worden. Het Europese volleybal is via de "Confédération Européenne de Volleyball" geregeld waarbij de regels wereldwijd middels de "Fédération Internationale de Volleyball" gewaarborgd blijven.

De Nederlandse Volleybalbond is de laatste jaren erg zoekende naar de manier waarop het transferbeleid goed geregeld zou zijn. Professionele spelers willen niet uitkomen voor het Nationale team terwijl zij wel in Nederland opgeleid zijn. Hier rijst de vraag of er mogelijkheden zijn om een verplichting op te leggen bij de speler.

In de sportwereld zijn er diverse soorten van transfersystemen, één van de bekendste is het systeem dat binnen de voetbal geldt, transfer op basis van vergoeding. De wijze waarop het volleybal het geregeld heeft is hier enigszins vanaf geleid, hierbij dienen de buitenlandse clubs die een volleyballer uit het buitenland een contract willen aanbieden een transferbedrag te betalen aan de Bond.

Er wordt veel geïnvesteerd in talentontwikkeling en er wordt veel aandacht geschonken aan de wijze waarop dit goed kan worden doorontwikkeld en begeleid, zonder dat er op enige wijze verplichtingen tegenoverstaan zoals een opleidingscontract of een bepaling tot terugbetaling bij vertrek naar het buitenland. Spelers kunnen momenteel ook weigeren om uit te komen voor het Nationale team. De Volleybalbond ziet dit alles als een gemiste kans en een verlies voor de volleybal in Nederland.

1.2 Onderzoeksvraag

Op welke wijze dienen de criteria van een transfersysteem ingevuld te worden om een incentive te behouden voor talentontwikkeling in het Nederlandse volleybal?

1.3 Beschrijving

Het onderzoek richt zich op de investeringen in het Nederlandse volleybal, bekeken vanuit het belang van de Nederlandse talentontwikkeling in het licht van het voorkomen van verlies van kapitaal en potentieel, door het behoud van spelers of het verkrijgen van een

Het Talent Team als opleidingsinstantie tot professioneel volleyballer

vergoeding van de gedane investeringen bij vertrek van een speler naar het buitenland. Om een helder beeld te krijgen van de investeringen die jaarlijks in Neder-

landse volleybaltalenten worden gedaan, zal in dit onderzoek steeds worden uitgegaan van de kosten die door de bond in het Talent Team voor talentontwikkeling gemaakt worden. De opleidingen in het Talent Team onder verantwoordelijkheid van de bond zullen in het onderzoek integraal als maatstaaf worden genomen. Buiten de volleyballers die in het Talent Team opgeleid worden zijn er ook volleyballers die bij clubs een opleiding genieten. De keuze voor een vereniging waar betrokkene wordt opgeleid gebeurt meestal op basis van de geografische ligging van de woonplaats van de speler. Om in het Talent Team opgeleid te worden en te mogen spelen dient de speler door de bond, op advies van ervaren coaches, geselecteerd worden.

Bij het onderzoek wordt het bestaande transfersysteem binnen het volleybal nader geanalyseerd. Onder transfersysteem wordt verstaan de wijze van verplaatsing, de transfer, van professionele volleyballers van club A in Nederland of het buitenland, naar club B in het buitenland. Bij de verplaatsing van de speler dient rekening gehouden te worden met een viertal omgevingsfactoren, te weten:

1. Juridisch

Wat zijn de mogelijkheden binnen de juridische kaders om van club te mogen veranderen?

2. Financiële

Wat zijn de financiële consequenties van een transfer?

3. Geografisch

Wat is de geografische ligging van de club en die van de woonplaats van de speler?

4. Maatschappelijke

Welke maatschappelijke waarde heeft een transfer van een volleyballer voor de volleybalwereld?

Bij het onderzoek wordt gebruik gemaakt van een vergelijking tussen de transfersystemen van het Nederlandse volleybal, het Draft systeem bij het Amerikaanse Honkbal en het transfersysteem op basis van een transfervergoeding bij het voetbal in Europa.

De keuze om bij dit onderzoek gebruik te maken van deze systemen is gebaseerd op de bekendheid, grote invloedssfeer en onderscheidenlijkheid van deze transfersystemen. Het Draft systeem en het transfersysteem, op basis van transfervergoeding, verschillen in hoge mate met elkaar. Deze verschillen vinden hun oorsprong in onder andere de cultuur en de landsaard van het land waarin de sport beoefend wordt. Omdat voornoemde systemen al langere tijd worden gehanteerd en de uitwerking van deze moet zijn gestabiliseerd, is het zinvol de inhoud en de succesfactoren te vertalen naar de criteria die noodzakelijk zijn om een incentive te behouden voor talentontwikkeling in het Nederlandse volleybal.

1.4 Aanpak

Het onderzoek zal in een tweetal fases verdeeld worden. De eerste fase zal bestaan uit een literatuuronderzoek, waarbij een drietal transfersystemen aan de orde komen.

Namelijk:

- de wijze waarop het in Amerika bij het Honkbal gebeurt;
- hoe het in het voetbal gedaan wordt binnen Europa;
- de regels rondom transfers voor Nederlandse volleybalspelers die naar het buitenland vertrekken.

Het literatuuronderzoek dat onderdeel is van deze studie dient als basis voor het verkrijgen van informatie die antwoord zal moeten geven op de juridische en financiële kaders van transfermogelijkheden.

Als ondersteuning op de onderzoeksvraag zal hier de vraag beantwoord moeten worden:

- **Welke juridische en financiële kaders zijn van toepassing op de onderzochte transfersystemen?**

Als tweede ondersteuning op de onderzoeksvraag zal de investering die jaarlijks gedaan wordt in een potentiële professionele speler worden onderzocht.

- **Welke investering wordt gezien als opleidingskosten voor een speler die opgeleid wordt in het Talent Team?**

Naast bovengenoemde vragen zullen tevens de maatschappelijke- en geografische effecten op een transfersysteem nader worden onderzocht. Dit gebeurt aan de hand van de beantwoording van de volgende vragen:

- **In welke mate speelt de ligging van de woonplaats en de vereniging een rol, en welk effect heeft dat op de transfer?**
- **Wat zijn de maatschappelijke effecten bij een transfer?**

Vanuit de literatuurstudie volgt een mogelijkheid tot het vergelijken van de transfersystemen. In de afbakening is aangegeven dat dit zal gebeuren op een viertal onderdelen, te weten; juridisch-, financieel- en geografisch kader, en het maatschappelijk belang, hierna gezamenlijk te noemen ‘omgevingsfactoren’.

men ‘omgevingsfactoren’.

Deze vergelijking zal gebeuren op basis van een “Market Attractiveness Business Position Assessment” (MaBa).¹ Hierbij wordt de concurrentiekracht gemeten aan de hand van de omgevingsfactoren. Als de analyses van een drietal bestaande transfersystemen voltooid zijn volgt er een onderlinge vergelijking. Daarmee wordt de eerste fase, de analyse, afgerond en zal er gestart worden met de tweede fase van het onderzoek: de ontwikkelfase.

Vergelijking op basis van omgevingsfactoren

	Draft-systeem	Transfer met vergoeding	Huidig volleybal transfersysteem	Hybride systeem
Omgevingsfactoren		Juridisch kader		
		Financieel kader		
		Geografisch kader		
		Maatschappelijk kader		

Gedurende de ontwikkelfase zullen de omgevingsfactoren beoordeeld worden en ontstaat er een hybride systeem. Deze beoordeling zal gedaan worden door een groep experts die de kennis dragen van het volleybal en nog actief betrokken zijn bij de sport. Vervolgens zal een conclusie worden getrokken, waarbij de bevindingen uit de analyse en de ontwikkeling van het hybride systeem samengevoegd worden. Alvorens het hybride systeem daadwerkelijk in de conclusie te verwerken, zal, op grond van expert judgement uit voornoemde groep, de visie op de voorwaarden waaraan het beoogde transfersysteem dient te voldoen worden vastgesteld. De samenvoeging van het hybride systeem met de visie van de experts op een werkbaar en haalbaar volleybaltransfersysteem zal vervolgens leiden tot aanbevelingen aan de Nederlandse

¹ www.mabaanalyse.nl (18 februari 2012)

Volleybalbond. De Bond zal op basis van deze aanbevelingen kunnen besluiten om nationaal dan wel internationaal aanpassingen aan het bestaande transfersysteem door te voeren, voor zover dit naar haar oordeel binnen de kaders van de wet, statuten en reglementen mogelijk is.

De ontwikkelfase is afgerond op het moment dat er antwoord gegeven wordt op de onderzoeksvraag:

Op welke wijze dienen de criteria van een transfersysteem ingevuld te worden om een incentive te behouden voor talentontwikkeling in het Nederlandse volleybal?

Hoofdstuk 2

Analyse

Het maken van de analyse is het begin voor de ontwikkeling van het hybride transfersysteem. Om tot een toekomstscenario te komen zullen er in dit onderzoek een aantal stappen doorlopen worden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de zeven stappen die Jan Nekkers in zijn boek “Wijzer in de Toekomst” uit 2006 beschrijft. De weg naar een mogelijk toekomstscenario zal gedaan worden in twee fasen. Als eerste een divergerende fase waarbij zo breed mogelijk informatie ingewonnen wordt. Vervolgens zal in de tweede fase de verzamelde informatie omgezet worden in een mogelijk scenario, het hybride systeem. Uit dit systeem kunnen conclusies getrokken worden. Deze tweede fase wordt ook wel de convergerende fase genoemd.

Hybride als toekomst?

In de divergerende fase zullen de twee grootste transfersystemen uit de sport aan de orde komen. Vervolgens zal ook de huidige werkwijze binnen de volleybal in Europa bestudeerd worden. Teneinde de financiële aspecten in kaart te brengen en aan een nadere analyse te onderwerpen, zal er in hoofdstuk 2.7 “Opleidingskosten Speler in Nederland” stilgestaan worden bij de investeringen die de bond doet in talentontwikkeling. Dit zal het laatste onderdeel zijn van de analyse.

2.1 Transfersystemen

Er bestaan diverse transfersystemen in de wereld. Om een beeld te krijgen van de meest succesvolle systemen zal in dit onderzoek vooral gekeken worden naar het systeem dat gebruikt wordt in het Amerikaanse Honkbal, het zo genoemde Draft systeem. Daarnaast wordt ook gekeken naar de wijze waarop het transfersysteem, op basis van transfervergoeding in het voetbal functioneert.

Het draft-systeem en het transfersysteem met transfervergoeding behoren tot de twee grootste en meest bekende transfersystemen van dit moment. Er zijn nog andere minder bekende mogelijkheden voor en systemen waaronder een transfer kan plaatsvinden, maar aangezien hier weinig nadere informatie over voorhanden is worden deze in deze studie buiten beschouwing gelaten.

Een transfersysteem bestaat uit vele aspecten. Voor het onderzoek zijn er vier onderdelen relevant die nader aan onderzocht worden;

1. Juridisch kader

Is bij een ontwerp rekening gehouden met de wettelijke mogelijkheden en binnen welke grenzen men mag bewegen?

2. Financieel kader

Welke financiële aspecten spelen bij een transfer, op welke wijze zijn deze vastgelegd en hoe zijn deze verbindend voor de deelnemers aan de opleiding?

3. Geografisch kader

In welke mate speelt de ligging van woonplaats en de ligging van de vereniging een rol en welk effect kan dat hebben op de transfer?

4. Maatschappelijk kader

In hoeverre speelt het maatschappelijke kader een rol bij transfers, is dit voldoende gedekt, of is dit niet aan de orde?

Sinds het moment dat spelers van club wisselden hadden we in de sportwereld te maken met het fenomeen transfers. Mede door de ontwikkelingen in de sport en in de maatschappij, maar ook door wijzigingen en aanvullingen op de wet- en regelgeving ontstonden er veranderingen in de transferwereld. Om iets zinnigs te kunnen zeggen

over op welke wijze een transfer mag plaatsvinden, alsmede wat de rechten en plichten zijn van een club, een speler en een bond, dienen de diverse aspecten geanalyseerd te worden.

*De ontwikkeling
van sport in de
maatschappij*

In Amerika zien we bij het Honkbal een duidelijk transfersysteem, het Draft systeem genaamd. Een Draft kan gezien worden als een wijze waarop sporters verdeeld worden over de clubs. In hoofdstuk 2.3 “Draft-systeem” zal uitleg plaatsvinden welke transfermogelijkheden er zijn en binnen welke kaders een sporter en een club zich mogen bewegen.

Bij het voetbal in Europa wordt er gebruik gemaakt van een transfer-systeem op basis van een transfervergoeding in relatie tot en in combinatie met een tijdcontract. De transfervergoeding is ook bij andere sporten, zoals bij het volleybal, in gebruik maar in aanzienlijk mindere mate.

Alvorens de transfersystemen zelf aan de orde komen, zullen eerst de relevante Europese juridische kaders, waarbinnen in Europa gehandeld dient te worden, in kaart gebracht worden. Daarna zal er stilgestaan worden bij het Bosman-arrest als één van de belangrijkste en bekendste arresten op het gebied van transfers in de voetbalsport.

2.2 Juridisch kader

Een professionele volleyballer in het buitenland valt onder een persoonlijk contract bij een club en dient te voldoen aan de afspraken die daarin gemaakt worden. De speler, die formeel werknemer is van de club, voert tezamen met zijn teamgenoten werkzaamheden uit ten behoeve van het team.

Het Verdrag

In het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie² wordt in artikel 26 lid 2 de interne markt omschreven als; “een ruimte zonder binnengrenzen waarin het vrije verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal is gewaarborgd”.

Titel IV “Het vrije verkeer van goederen, diensten en kapitaal” gaat over werknemers;

- artikel 45 lid 1, geeft duidelijk aan dat het verkeer van werknemers binnen de Unie vrij is.
- artikel 45 lid 2, regelt de afschaffing van elke discriminatie op grond van de nationaliteit tussen de werknemers der lidstaten, wat betreft de werkgelegenheid, de beloning en de overige arbeidsvoorwaarden.
- artikel 45 lid 3 bepaalt dat een werknemer in mag gaan op een feitelijk aanbod tot tewerkstelling en zich vrij mag verplaatsen binnen het grondgebied der lidstaten. Tevens wordt hier aangegeven dat de werknemer teneinde daar zijn beroep uit te oefenen mag verblijven in de betreffende lidstaat.

Bosman-arrest

De afgelopen jaren zijn er enkele rechtszaken geweest over het vertrekken van spelers bij de club. De meeste bekende rechtszaak in de twintigste eeuw is het Bosman-arrest, waarin Jean-Marc Bosman, na het aflopen van zijn contract naar een andere club wilde overstappen, maar zijn club eiste dat er een transfersom voor hem betaald moest worden. In deze periode was het gebruikelijk in de professionele voetbalwereld dat er bij een transfer naar een andere club een vergoeding betaald diende te worden, zelfs op het moment dat het contract van de speler afliep en de speler wilde overstappen. Deze vergoeding staat bekend als de transfervergoeding. Een club kon door middel van deze

² Geconsolideerde versie van het verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, 30 maart 2010

transfervergoeding voorkomen dat een speler de club zou verlaten. Door een te hoge transfersom te eisen werden de mogelijkheden van de speler geblokkeerd. Dit zelfde gebeurde ook bij de voetballer Jean-Marc Bosman toen hij, bij beëindiging van zijn contract, van een club in België naar een club in Frankrijk wilde overstappen. Zijn club in België vroeg een dermate hoge transfersom, zodat die voor de Franse club

**Transfervergoeding
als barrière om de
club te verlaten**

niet haalbaar was zodat deze er niet op in kon gaan. Naar aanleiding van deze feitelijke blokkade van de gewenste transfer startte de voetballer een procedure die uiteindelijk uitkwam bij het Europese Hof van Justitie. De uitspraak die hierop volgde staat bekend als het Bosman-arrest.

Het Hof van Justitie gaf in zijn uitspraak inzake het vrije verkeer van werknemers het gelijk aan Bosman:

“Gelijk Bosman kunnen deze regels het vrije verkeer van spelers die hun activiteit in een andere Lidstaat willen verrichten, beperken door hen te beletten of hen ervan te weerhouden hun club te verlaten, zelfs na het verstrijken van de arbeidsovereenkomst die hen aan die club bindt. Door te bepalen dat een beroepsvoetballer slechts voor een in een andere Lidstaat gevestigde club kan gaan spelen indien deze club aan zijn oude club een transfervergoeding betaalt, waarvan het bedrag tussen de twee clubs wordt overeengekomen of wordt bepaald volgens de reglementen van de sportverenigingen, beperken die regels immers het vrije verkeer van werknemers.”

Tevens erkende het Hof van Justitie dat er redenen zouden kunnen zijn waarbij de transferregels geen beperkingen kunnen opbrengen voor het vrije verkeer:

“De transferregels leveren derhalve door artikel 48 van het Verdrag in beginsel verboden belemmeringen van het vrije verkeer van werknemers op. Dit zou slechts anders zijn, indien die regels een rechtmatig, met het Verdrag verenigbaar doel zouden nastreven en hun rechtvaardiging

zouden vinden in dwingende redenen van algemeen belang. In een dergelijk geval zou de toepassing van die regels evenwel ook geschikt moeten zijn om de verwezenlijking van het betrokken doel te waarborgen en zou zij niet verder mogen gaan dan nodig is voor het bereik van dat doel.”³

Volgens het Hof van Justitie bestaan er redenen voor rechtvaardigheid. Zo wordt in uitspraak gesproken over:

“De KBVB, de UEFA en de Franse en de Italiaanse regering hebben allereerst betoogd, dat de transferregels hun rechtvaardiging vinden in het streven het evenwicht op het gebied van geldmiddelen en sportprestaties tussen de clubs te handhaven en de zoektocht naar talenten en de opleiding van jonge spelers te ondersteunen. Gezien het grote maatschappelijke belang van de sport en inzonderheid van het voetbal in de Gemeenschap, moet worden erkend, dat de handhaving van een evenwicht tussen de clubs door een zekere gelijkheid van kansen en de onzekerheid van de resultaten veilig te stellen, en de aanmoediging van de indienstneming en opleiding van jonge spelers, rechtmatige doelstellingen zijn. Met betrekking tot het eerste van deze doelstellingen heeft Bosman terecht opgemerkt, dat de toepassing van de transferregels geen geschikt middel is om het evenwicht op het gebied van geldmiddelen en sportprestaties in de wereld van het voetbal te verzekeren. Deze regels beletten niet, dat de rijkste clubs de beste spelers in dienst nemen, noch dat de beschikbare geldmiddelen een beslissend element zijn in de sportcompetitie en dat het evenwicht tussen de clubs daardoor aanzienlijk wordt verstoord. Met betrekking tot het tweede doel moet worden erkend, dat het vooruitzicht een transfer-, promotie- of opleidingsvergoeding te ontvangen, de voetbalclubs inderdaad kan aansporen op zoek te gaan naar nieuw talent en jonge spelers op te leiden.”⁴

Geconcludeerd kan worden dat er, bij afloop van het contract geen transfersom gevraagd mocht worden door de club, de speler is dus vrij om te gaan. Een transfer-, promotie- of opleidingsvergoeding kan vol-

³ Hof van Justitie, 15 december 1995, zaak C-415/93, Regel 104

⁴ Hof van Justitie, 15 december 1995, zaak C-415/93, Regel 105 t/m 108

gens de KBVB, de UEFA en de Franse en de Italiaanse regering leiden tot het aansporen van clubs om op zoek te gaan naar nieuw talent en jonge spelers op te leiden. Hierbij geeft het Hof van Justitie aan zich te kunnen voorstellen dat hiervoor een vergoeding tegenovergesteld wordt.

Competition law

Competition law⁵ staat in Amerika bekend als de Antitrust Law. Deze wet is er om de sport te promoten en het behouden van de “market” competitie om op deze wijze competitie tussen bedrijven tegen te gaan en het spelcomponent van belang te houden. Drafts zijn onderdeel van collectieve afspraken tussen competities en vakbonden die opkomen voor de spelers. Deze afspraken bestaan vaak uit regels die na een aantal seizoenen het contract van de speler laat verlopen waardoor de speler een “free agent” wordt en bij elk ander team een contract kan tekenen. Ook regels als minimum en maximumsalaris kunnen hierin beschreven staan, dit om bijvoorbeeld de rechten van beginnende spelers te behartigen.

2.3 Draft-systeem

In het artikel “Sport and the Labour Market”⁶ van Braham Dabscheck kunnen er drie soorten regels onderscheiden worden waarop spelers bij clubs geplaatst dan wel gekozen kunnen worden. Daarbij gaat het om regels inzake het rekruteren van spelers en talenten, de verschuivingen tussen de clubs en de competitie en het gebruik van een maximumloon.

Bezien vanuit het Honkbal kan er onderscheid gemaakt worden tussen drie manieren van de markt van de speler, Simon Rottenberg beschrijft ze in het artikel “The Baseball Players’ Labor Market”⁷ als volgt:

1. Market for free agents, wat inhoudt dat de speler ook de verkoper is;
2. Spelers met een eerste contract, hierbij is een team zowel verkoper als koper;
3. Huidige diensten van spelers onder contract, de speler is verkoper en het team dat hem onder contract heeft is de koper.

Rekruteren van spelers

Bij het rekruteren van spelers wordt er in het artikel “Sport and the Labour Market” (Braham Dabscheck, 2007) onderscheid gemaakt tussen geografische woonplaats van de speler en de komst van nieuwe spelers die in een gezamenlijke pool zitten waaruit, door clubs, gekozen kan worden.

Op het moment dat er gebruik gemaakt wordt door clubs van de regels inzake het rekruteren van spelers op basis van geografische zones, is er een duidelijke “lands”-grens tot waar, een club, zijn spelers vandaan mag halen. Bij een dergelijke regel kan dus gekeken worden naar de woonlocatie van de spelers. Deze wijze van verdeling van spelers is in sommige gevallen door de rechtbank als onredelijk bestempeld.

Op basis van geografische zones hebben clubs het exclusieve recht om sporters te scouten. Deze wijze van rekruteren wordt in Amerika “Recruitment Zoning” genoemd. Het probleem hierbij is echter wel op welke wijze de lands-grens gelegd wordt.

Recruitment Zoning
Het bepalen van de
landsgrens

⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Anti-trust_law (26 november 2011)

⁶ Dabscheck, B. Sport and the Labour Market, Ecodate Volume 21 * Number 2 * May 2007

⁷ Rottenberg, S. The Baseball Players’ Labor Market, The Journal of Political Economy, Volume 64, Issue 3 (June, 1956)

External Draft **Nieuwe spelers in de nationale competitie**

Bij de External Draft wordt er een pool gevormd waar de nieuwe spelers, spelers die nog geen deel uitmaken van de Nationale competitie, in geplaatst worden. Vervolgens mag de club die het afgelopen seizoen als laatste eindigde als eerste uit de pool kiezen en zo verder, waarbij de eerst geplaatste uit de competitie als laatste de keus uit de pool krijgt. Dit proces van het kiezen van spelers loopt zo een tijdje door. Wel is het geoorloofd dat clubs vervolgens spelers wisselen met andere clubs, dit gebeurt middels een zojuist gekozen speler in te ruilen voor een speler die al actief is bij de club.

Deze wijze van kiezen heeft weinig invloed op het bereiken van een gelijkwaardige sportprestatie. Wat in eerste instantie wel de doelstelling van een Draft is.

De kwaliteit van de spelers in de pool kan per jaar zeer verschillen. De speler die gekozen wordt moet ook binnen het team passen en overweg kunnen met de staf. Daarnaast kan een sporter geblesseerd raken waarna een club weinig aan de speler heeft.

Reden voor een Draft is de competitive balance, een concurrerend evenwicht tussen de clubs.

Het verschuiven van spelers, wat transfersysteem genoemd wordt, kan op diverse manieren tot stand komen. Wat vaststaat bij een transfer is dat wanneer een speler verbonden is aan een club en naar een andere club gaat, er een transfer plaatsvindt. Dit is dus niet van toepassing op spelers die nog een plek moeten krijgen in de competitie waar het bij het rekruteren van spelers om gaat.

Option clause

Bij een option clause zit er in het contract dat de club met de speler heeft een optie voor de club om de speler een nieuw contract aan te bieden op het moment dat het huidige contract afloopt. Door een dergelijke clause heeft een club een mogelijkheid de speler tot in een eeuwigheid aan zich te binden.

Internal draft

De internal draft komt eigenlijk alleen voor bij de professionele clubs in Australië. Hierbij gaat het om de spelers die geen nieuw contract hebben gesloten bij de huidige club. Op het moment dat het contract verloopt en zij krijgen geen nieuw contract dan zullen zij in een pool gezet worden en kan er via een external draft een beroep op ze gedaan worden.

Maximumloon

Het opleggen van een maximumloon is geregeld onderwerp van discussie bij diverse sporten.

In 2005 wilde de Britse minister van Sport Richard Caborn met de UEFA praten over een maximum. Dit had er mee te maken dat er hoge bedragen betaald werden, en nog steeds worden, aan de tv-rechten voor het voetbal, van dit geld worden o.a. de spelers betaald.⁸

Bij het vastleggen van een maximumloon kan onderscheid gemaakt worden tussen het maximumsalaris per speler of het maximumbedrag dat in totaal aan spelers uitgegeven mag worden door een club. Reden om gebruik te maken van een maximum kan te maken hebben met het promoten van gelijkheid tussen teams en / of de controle over de te maken kosten van spelers. In het seizoen van 1984 – 1985 was de NBA de eerste competitie die een maximumloon introduceerde.⁹

In Amerika wordt er gebruik gemaakt van een maximumloon bij een aantal competities zoals het hockey, basketbal en american football. Ook in andere landen als Australië en Engeland wordt er binnen enkele sporten rekening gehouden met het maximumloon.¹⁰

Een van de problemen waar tegen aan gelopen wordt is wat mee gerekend wordt bij het maximumloon.¹¹ Het blijkt lastig te zijn om te besluiten wat betrekking heeft op de bijdrage van het inkomen van de speler, hierbij kan gedacht worden aan materiële ondersteuning.

Spelers die net in aanmerking zijn gekomen om in de competitie

⁸ Elsevier, "Maximum aan salaris voetballers in Europa" (30 december 2005)

⁹ Helmut M. Diet; Lang, M.; Rathke, A. The Combined Effect of Salary Restrictions and Revenue Sharing in Sports Leagues. University of Zurich (January 17, 2010)

¹⁰ <http://en.wikipedia.org> "Salary Cap" (26 november 2011)

¹¹ Dabscheck, B. Sport and the Labour Market, Ecodate Volume 21 * Number 2 * May 2007

(league) uit te komen nemen deel aan de “Entry Draft”. Afhankelijk van de sport komt de speler van een college, de Amerikaanse hogeschool, de middelbare school, jeugd teams of andere landen. Niet alle goede dan wel rijke teams kunnen een beroep doen op de beste talenten. Om gelijkheid onder de teams te creëren mogen de teams die laatste geworden zijn als eerst een speler uit de pool kiezen.

***Gelijkheid creëren
in de competitie***

Een nieuw team dat deel gaat nemen in de competitie, heeft in eerste instantie nog geen spelers tot zijn beschikking. Hiervoor is de “Expansion Draft” ontwikkeld, waarbij het team spelers selecteert uit de andere teams van dezelfde competitie.

Op het moment dat een team verdwijnt mogen de overgebleven teams spelers kiezen van de lijst van het team dat verdwenen is. Deze vorm van verdeling van spelers wordt een “Dispersal Draft” genoemd, het spreiden van spelers.

Maatschappelijke kant in Amerika

Zoals beschreven, bestaat de wijze van transfers in Amerika voornamelijk uit een mogelijk Draft systeem. De club onderaan de lijst mag als eerste de keuze maken van een nieuwe speler in de pool. De beste club krijgt de laatste keuze. De spelers in de pool zijn o.a. afkomstig van de colleges en de universiteiten. Maatschappelijk gezien een mooie manier waarop spelers zich verder kunnen ontwikkelen. Een college of universiteit zorgt voor een binding in de omgeving, sport is een uithangbord waar studenten en de omgeving trots op kunnen zijn. Een college of universiteit heeft immers een sociale functie.

De investeringen die een college of universiteit doet in de sporter om de sporter beter te maken en zich te laten ontwikkelen zien ze niet meer terug. Op het moment dat de sporter weg gaat gebeurt dit voor niets. Er ontstaat wel een loyaliteit vanuit de sporter naar zijn opleidingssplek, het college of de universiteit. Deze kunnen “pronken” met het feit dat de bekende sporter bij ze gespeeld heeft, dit zorgt weer

voor bekendheid en profilering van de onderwijsinstelling. De sporter krijgt, door de geboden kansen van de onderwijsinstelling ook loyaliteit en emotionele binding met de instelling.

Heel concreet kan aangegeven worden dat de onderwijsinstelling haar investeringen terug weet te verdienen middels binding van de omgeving en het kunnen uitdragen wie ze hebben opgeleidt. Hierbij gaat het niet om het betalen van de onderwijsinstelling door de professionele club waar de sporter heen gaat, maar om profilering van de onderwijsinstelling.

***De trots van een
college of universiteit***

2.4 Transfersysteem met transfervergoeding bij voetbal

Van oorsprong was het doel van een transfervergoeding, die bij afloop van een contract betaald diende te worden, dat de opbrengst in geld aangewend zou worden ten einde een evenwichtige competitie te creëren. Tevens diende de vergoeding om investeringen in het trainen van jonge talenten te stimuleren. Dit regime stamt nog uit de tijd van voor het Bosman-arrest. De hoogte van de vergoedingen werd toentertijd vastgesteld door de Nationale Voetbal Associatie.

In 2001 werd er een compromis gesloten tussen de Europese Commissie, de FIFA en de UEFA, waarin overeengekomen werd dat een speler ook gedurende de looptijd van zijn

**Transfervergoeding
om een evenwichtige
competitie te creëren**

contract de club mag verlaten, zonder dat daar de toestemming van de club voor wordt vereist. In een zodanig geval zal er dan wel door de nieuwe club een vergoeding voor contractbreuk moeten worden betaald, naast een mogelijke vergoeding voor de opleidingskosten van de speler,¹² dit laatste afhankelijk van de leeftijd van de speler.

In de FIFA regels is ondubbelzinnig vastgelegd aan welke voorwaarden een transfer moet voldoen, daarnaast zijn de rechten en plichten van de club en de speler vastgelegd.¹³

Zo mag een professional zich niet direct na beëindiging van zijn prof-carrière inschrijven als amateur. De speler mag zich niet eerder dan 30 dagen na zijn laatste gespeelde wedstrijd als amateur laten inschrijven.

Bij contractbreuk zal er compensatiebetaling moeten plaatsvinden aan de benadeelde partij, hetgeen aangemerkt kan worden als opleidingsvergoeding, dan wel als schadevergoeding. De hoogte van de vergoeding zal worden bepaald op grond van de resterende contractduur die door de speler niet wordt uitgediend.

Als een club geïnteresseerd is in een bepaalde speler waarvan de contracttermijn nog meer dan 6 maanden voortduurt dan dient deze club eerst contact op nemen met de huidige club van de speler, alvorens de speler zelf te benaderen.

De contractduur tussen de club en de speler is ten minste 1 seizoen en ten hoogste 5 jaar. De maximale contracttermijn voor spelers onder de

18 jaar is 3 jaar.

Internationale transfers zijn alleen toegestaan voor spelers van 18 jaar of ouder. Op deze regel zijn echter enkele uitzonderingen:

- de speler speelt volgens contract in het buitenland, echter binnen een straal van 50 kilometer van de landsgrens waar hij op dat moment woonachtig is, waarbij de maximale afstand tussen het woonadres van de speler en de club niet meer bedraagt dan 100 kilometer;
- de ouders verhuizen naar het land waar de speler gaat spelen;
- de speler is tussen de 16 en 18 jaar en blijft gehuisvest in Europa, waar hij reeds woonachtig is, onder de volgende aanvullende bepalingen;
 - de club van de speler is verantwoordelijk voor het opleiden van de speler op basis van de hoogst nationale standaard;
 - school dan wel studie is verplicht voor de speler, waardoor de speler naast het voetbal tevens wordt opgeleid in een andere discipline, vak of beroep;
 - de speler wordt professioneel begeleid en krijgt de beschikking over een adequate accommodatie en over een mentor waarop de speler terug kan vallen;
 - de club zal aan de Nationale bond van herkomst aangegeven dat aan alle verplichtingen voldaan is.

Op het moment dat een speler nog geen 23 jaar is en door middel van een transfer van club wisselt, zal er aan de clubs waar hij tot dan toe gespeeld heeft een trainingscompensatie voldaan moeten worden. Als een speler voor het eerst professional wordt dan is de club waar hij voor uitkomt verplicht om een opleidingsvergoeding te betalen aan alle clubs waar de speler vanaf zijn 12de verjaardag heeft gespeeld. De opleidingsvergoeding wordt berekend door de kosten van een opleidingsjaar te vermenigvuldigen met de “spelersfactor”, welke in verhouding staat tot het aantal spelers dat nodig is om één speler op te leiden.

De opleidingsperiode wordt over het algemeen gezien als de periode tussen de 12de en 21ste verjaardag van de speler. De training- en opleidingskosten voor spelers tussen de 12 en de 15 zijn door de

¹² Feess, E.; Muehlheusser, G. “Transfer Fee Regulations in European Football”. The institute for the Study of Labor in Bonn. Discussion Paper No. 423 (Februari 2002)

¹³ Regulations on the Status and Transfer of Players, FIFA

2.5 Vergelijking VS - Europa

FIFA voor elke categorie vastgesteld. Het is dus niet aan de club dit te bepalen.

Op het moment dat een speler gedurende zijn contract van club wisselt zal er, buiten de opleidingsvergoeding aan deze club, een te bepalen percentage van de overeengekomen vergoeding in mindering worden gebracht. Het op deze wijze verkregen bedrag wordt volgens een verdeelsleutel uitgekeerd aan de clubs waar de speler in het verleden zijn opleidingen heeft genoten. De verdeelsleutel gaat uit van het aantal jaar dat, en de leeftijd waarop de betrokken speler bij de onderscheiden clubs gespeeld heeft.

Bij het Europees parlement zijn extra regels ter bescherming van minderjarige voetballers¹⁴ in voorbereiding onder de naam "Transfer matching system". Het Europees Parlement heeft in februari 2012 een ontwerp-resolutie ter zake aangenomen. De Europese Commissie zal deze in wetgeving om moeten zetten. De wet beoogt een einde te maken aan de huidige praktijken waarbij makelaars grof geld verdienen aan transfers op basis van de duur van het spelerscontract en aan tussentijdse transfers. De nieuwe regels grijpen voornamelijk in op de provisie van makelaars bij bemiddeling van spelerscontracten bij internationale transfers van minderjarige voetballers. Stages van minderjarige spelers

vallen buiten de bepalingen. De ontwerp-regeling verlangt dat het toezicht op de transfers voorgelegd moet worden aan een derde partij, in dit geval het "FIFA sub committee".

2012: het jaar om in te grijpen op provisies van makelaars

Lars Halgreen beschrijft in zijn boek "European Sports Law – A comparative analysis of the European and American Models of sport" enkele vergelijkingen tussen het Europese en Amerikaanse systeem. Zo geeft Halgreen aan dat het een speler niet is toegestaan een contract met een nieuwe club te ondertekenen zonder dat zijn oude club daarvoor toestemming heeft verleend en een compensatie ontvangt voor de contractbreuk. Deze compensatie kan bestaan uit een geldbedrag of uit het beschikbaar stellen van een andere speler (spelersruil), of een combinatie van deze. In Amerika kan daarnaast nog bedongen worden dat de club een betere positie krijgt in de poule om bij de binnenkomst van nieuwe spelers eerder te mogen kiezen.

Het Europese voetbaltransfersysteem komt het meest overeen met de "reserve clause" in Amerika. De clause "Reserve clause" staat in alle standaard contracten van voetballers en bepaalt dat, na het verstrijken van de contractduur de transferrechten op de speler bij de oorspronkelijke club van de contractspeler blijven. Deze regel is in de loop van de tijd voor een groot deel vervangen door "free agents". Free agents zijn spelers die na afloop van hun contract onbeperkt kunnen onderhandelen en het ondertekenen van een contract bij een nieuwe club.

Een belangrijk onderdeel hierbij was de beperking van het aantal niet-Nationale spelers die een club of een team ter beschikking mag hebben, de "nationaliteitsclausule".

¹⁴ Eg, R. "Handel in voetballertjes wordt aan banden gelegd". Krant Metro (2 februari 2012)

2.6 Huidig transfersysteem Volleybal

In de hoofdstuk 2.3 en 2.4 zijn de twee meest bekende mogelijkheden van overdracht van voetballers in respectievelijk Europa van de ene club naar de andere club en als honkballers in Amerika van een college of universiteit naar een club, beschreven.

Het transfersysteem bij volleybal komt in hoofdlijnen overeen met dat bij het betaald voetbal, namelijk een transfersysteem met transfervergoeding.

De Nederlandse volleybalbond (Nevobo) kent een transfersysteem met twee mogelijke overschrijvingsvormen¹⁵ deze vormen volgen uit de FIVB Sports Regulations die vastgesteld zijn in maart 2009;

1. transfer van een buitenlandse speler naar een Nederlandse vereniging;
2. transfer van een Nederlandse speler naar een buitenlandse vereniging.

De behandeling van een aanvraag van spelers voor de landen binnen Europa wordt door de Confédération Européenne de Volleyball (CEV) in behandeling genomen. Voor landen buiten Europa is dit proces de verantwoordelijkheid van de Fédération Internationale de Volleyball (FIVB).

De FIVB heeft bepaald dat het verenigingsseizoen valt in de periode van 15 oktober tot 15 mei, de periode daartussen, van 15 mei tot 15 oktober, is bedoeld voor de Nationale teams. In het verenigingsseizoen wordt in principe de competitie afgewerkt en worden eventuele nationale toernooien georganiseerd. Buiten het verenigingsseizoen worden internationale wedstrijden en toernooien voor Nationale teams (landenteams) gespeeld. De verenigingen zijn verplicht de spelers voor deze internationale wedstrijden, van het Nationale team, aan de volleybalbond beschikbaar te stellen, ook indien er tijdens het verenigingsseizoen een officieel internationaal FIVB toernooi plaatsvindt.

Ofschoon het niet met zoveel woorden in het reglement is opgenomen gaat men er van uit dat voor aanvang van het verenigingsseizoen de transfers zullen plaatsvinden. Het reglement verhindert overigens niets voor een tussentijdse transfer. Wel vraagt de FIVB in het licht van de transfers de speelperiodes te respecteren met het besef dat de genoemde data in de praktijk niet echt hard behoeven te zijn. Tussen

Van een duidelijk reglement is geen sprake

de regels door blijkt een goed verstaander te kunnen opmaken dat men de bedoeling heeft verenigingen duidelijk te maken dat transfers voor aanvang van het nieuwe seizoen moeten worden geëffectueerd om een vereniging zich wel te laten voorbereiden op het nieuwe seizoen, ten einde de competitie met een goede vaste ploeg te kunnen ingaan. Daarnaast wordt het niet wenselijk geacht dat spelers in Nationale teams tijdens het seizoen van vereniging wisselen. Een uitzondering wordt gemaakt voor spelers die voor het Nationale team uitkomen. Deze mogen vanaf 1 september overgeschreven worden naar een andere vereniging.

Internationale transfers zijn vastgelegd in de “FIVB Regulations on International Transfers”. Gelijk de Nederlandse regels bestaan de internationale eveneens vrijwel uitsluitend uit administratieve bepalingen. Opvallend is dat bij de algemene bepalingen wordt vermeld dat clubs gerechtigd zijn tot een onbeperkt aantal buitenlandse spelers, direct gevolgd door een bepaling om dat in te perken. De FIVB stelt te willen voorkomen dat de wereldtopspelers zich verenigen in één of enkele financieel draagkrachtige clubs. Nationale bonden dienen hiertoe “fair play” en “fair competition” tussen clubs te promoten, door teams en spelers gelijke kansen en mogelijkheden te bieden. Dit dient bereikt te worden door in actuele wedstrijdsituaties niet meer veldspelers met een International Transfer Certificate van een buitenlandse bond in te zetten dan spelers van het team dat behoort tot de eigen nationale bond. Dan nog heeft het de voorkeur om ten hoogste twee van deze buitenlandse spelers gelijktijdig aan de wedstrijd deel te laten nemen, waarbij de nationale bond niettegenstaande deze beperkende bepaling een club kan machtigen alsnog een derde buitenlandse speler in het veld toe te staan.

Voor internationale overschrijvingen bestaan voorgeschreven richtlijnen vanuit de FIVB. Deze overschrijvingen zijn van toepassing op spelers van 18 jaar en ouder. In uitzonderlijke gevallen, zoals verhuizing van het hele gezin naar het buitenland vanwege bijvoorbeeld het werk van de kostwinner, kan hier van afgeweken worden.

¹⁵ Nevobo, Huishoudelijk Reglement 2.2.4.5; Leidraad L2.1, Internationale overschrijvingen. Vastgesteld op 25 oktober 2011 door de Directie.

Nadat de verenigingen onderling overeenstemming hebben bereikt dient voor elke transfer een transferbedrag te worden vastgesteld. De transfersom is opgebouwd uit verschillende componenten en bestaat uit de optelsom van een vast bedrag aan overschrijvingskosten voor de NEVOBO, de verrekening van opleidingskosten, het transferbedrag voor de te verlaten club en een bedrag aan de FIVB, in geval van een buitenlandse transfer.

Het bedrag wordt voor elke transfer aan de hand van de gegevens van de speler opnieuw vastgesteld aan de hand van de tabel in de leidraad voor internationale overschrijvingen van Nevobo. De bedragen voor internationale transfers staan vermeld in de regelgeving van de FIVB “Financial regulations, Art 1.5.1”.

De verschillen in hoogte van het bedrag ontstaan door de diverse criteria waaraan getoetst dient te worden. Spelniveau en categorie zijn daarbij belangrijke elementen. Ook zijn er uitzonderingen, zo is er een verschil tussen een speler die wel of niet een transfer aangaat vanwege een studie in het buitenland. De bedragen staan vervolgens beschreven in de regelgeving van de FIVB “Financial regulations, Art 1.5.1”.

Alvorens het proces van overschrijving gestart kan worden zal de geïnteresseerde vereniging, verder te noemen “de ontvangende vereniging”, goedkeuring moeten vragen aan de nationale volleybalbond. Die volleybalbond zal vervolgens contact opnemen met de bond van het land waar de speler oorspronkelijk vandaan komt. Binnen Nederland zal dit voor een Nederlandse speler de Nevobo zijn, die een en ander intern behandelt. In dit geval zal de Nevobo contact opnemen met de club waarbij de speler voor het laatst gespeeld heeft en met de speler zelf. In andere gevallen zal de Bond van herkomst controleren of de club aan alle voorwaarden van de FIVB voldoet en daarna contact opnemen met de speler.

Vervolgens kan de onderhandeling tussen de verenigingen en de speler plaats vinden. Zodra deze onderhandelingen zijn afgerond kan het verdere proces, in feite de administratieve afhandeling, van start gaan.

Zodra de transferperiode van een speler afgelopen is, dan kan de speler zonder problemen terug naar de Bond waar de speler van oorsprong afkomstig is. Als een speler de wens te kennen geeft te willen blijven spelen bij de club waar deze actief is of een andere club in hetzelfde land dan zal er een nieuwe transferaanvraag bij de bond in het land van oorsprong ingediend moeten worden.

Als de samenwerking tussen de vereniging en de speler gedurende de competitieperiode wordt beëindigd, dan dient de FIVB daarvan schriftelijk op de hoogte gesteld te worden. Waarbij zowel de club als de speler aangeven op welke datum het contract is beëindigd. Deze inlichtingen zijn vereist alvorens een speler gerechtigd is een nieuwe internationale transfer aan te gaan.

Op het moment dat een Nederlandse speler terugkeert naar Nederland dan is een overschrijving niet vereist. Wel zal de speler een verklaring moeten overleggen waarmee aangetoond kan worden dat er geen contractuele verplichtingen meer bestaan en dat de speler schuldenvrij is.

Als een speler het land van herkomst verlaat om zich in een ander land te vestigen zonder de bond om een transfer te verzoeken, dan zal de speler twee jaar moeten wachten alvorens hij deel kan nemen in de competitie van het nieuwe land van vestiging. Indien de speler binnen die twee jaar toch aan de competitie in het nieuwe land wil deelnemen dan zal er een transfer aangevraagd moeten worden bij de bond in het land van oorsprong.

Een speler die onder contract staat en zijn huidige team wil verlaten, is volgens de internationale voorschriften gehouden aan een opzegtermijn van een maand voor het einde van het seizoen. Ook het tekenen van een nieuw contract bij een nieuwe club dient een maand voor het einde van het seizoen te worden aangekondigd.

Bij afloop van het contract is de volleybalclub verplicht de speler te laten vertrekken of mee te werken aan een transfer zonder een transfersom in rekening te brengen.

Administratieve regels¹⁶

De volleybalbond van het land van herkomst en die van het land waar de speler gaat spelen mogen beide kosten in rekening brengen voor een transfer. Deze kosten bestaan uit administratiekosten en investeringskosten die daadwerkelijk zijn gemaakt en volgens de reglementen door de volleybalbond in rekening mogen worden gebracht. Voor spelers van 40 jaar en ouder worden geen administratiekosten in rekening gebracht. De bedragen die hiervoor gelden zijn vastgelegd in het reglement “Administrative Fee Regulations – For Transfers”. De bedragen die genoemd worden in de bijlagen van het reglement worden geacht de maximale bedragen te zijn die gevraagd mogen worden voor een transfer. Overschrijding van het maximumbedrag is niet toegestaan. Naast de administratie- en investeringskosten is het de nationale volleybalbond toegestaan ook andere kosten te omschrijven en in rekening te brengen, zolang het bedrag het vastgestelde bedrag het maximum uit het reglement niet te boven gaat.

Voor spelers die geselecteerd zijn voor het Nationale team, en hiervoor geregistreerd staan bij de CEV, wordt een hoger bedrag berekend. Ook voor een speler jonger dan 25 jaar mag een toeslag op het bedrag ter hoogte van 30% worden berekend.

Bij een langere carrière als volleybalspeler komt deze speler in aanmerking voor een korting op het transferbedrag. Deze stapsgewijze vermindering wordt bepaald door het aantal seizoenen dat de speler in zijn totaliteit actief in het buitenland is geweest. Deze seizoenen hoeven overigens niet in opeenvolgende jaren te liggen. De aanpassing of correctie wordt toegepast op het totaal bedrag. Bij een speler jonger dan 25 jaar komt er eerst 30% bij op en gaat er vervolgens, waar van toepassing, een percentage af.

Onderstaande percentages zijn van toepassing:

Van 1 tot 4 seizoenen	→	100%
Van 5 tot 7 seizoenen	→	75%
Van 8 tot 10 seizoenen	→	50%
11 of meer seizoenen	→	25%

De volleybalbond van het land waar de speler heen gaat mag ook een bedrag in rekening brengen voor de transfer van de speler. Deze

bedragen zijn vastgelegd in het reglement “Administrative Fee Regulations – For Transfers”.

De CEV classificeert de landen in een bepaalde categorie en afhankelijk van deze categorie wordt het transferbedrag dat de Nevobo in rekening brengt bepaald. Nederland is door de CEV ingedeeld in categorie 4, dit is vastgelegd in de Classification of CEV national federations van 19 april 2011. De bedragen die genoemd worden bij categorie 4 zijn de maximale transferbedragen die de Nevobo mag berekenen.

Het reglement, dat de Nevobo heeft vastgesteld onder de benaming “Leidraad 2.1, internationale overschrijvingen”, bepaalt dat 33% van de inkomsten uit een transfer van een speler als volgt uit de tabel terugvloeien naar de vereniging(-en). Uitzondering hierop is een overschrijving volgens het laagste tarief (€ 75,-), waarop geen procentuele afdracht wordt ingehouden. De verrekening met de clubs vindt plaats op basis van het aantal jaar dat een speler voor die club in de afgelopen 3 jaar is uitgekomen een en ander zoals aangegeven in de tabel transferbedragen uit het genoemde reglement.

Een duidelijke onderbouwing van het transferbedrag dat betaald moet worden aan de bond en het bedrag dat de bond aan de club(s) betaalt voor de transfer van Nederlandse volleybalspelers ontbreekt. Bij de Nevobo wordt vermoed dat dit bedrag is ontstaan uit het gemiddelde van de bedragen die de Europese landen gewend waren te betalen voordat duidelijke richtlijnen omtrent transferbedragen bij de internationale organisaties werden ingevoerd.

Voor Nederland komt dit neer op de bedragen zoals geel gearceerd in bijlage 1 “Vergoedingen”.

¹⁶ Administrative Fee Regulations – For Transfers. Released on 24 of June 2011 by the CEV

2.7 Opleidingskosten Speler in Nederland

Zoals aangegeven zal er bij de opleidingskosten gekeken worden naar de investeringen die gedaan worden door de bond in het Talent Team. De wijze van opleiden onder verantwoordelijkheid van en door coaches in dienst bij de bond, begint voor de spelers op jonge leeftijd. De Nederlandse Volleybalbond heeft hier ook diverse opleidingen voor, naast de clubtrainingen zijn er ook Regionale Talent Centra (RTC). Deze centra liggen door het land heen en zijn bedoeld voor kinderen van 11 tot en met 16 jaar en zijn een aanvulling op de opleiding van de clubs. De financiering van deze RTC's wordt gedekt uit diverse nationale, regionale en lokale subsidiestromen, maar ook uit eigenbijdrage van ouders en een investering vanuit de bond met een totaal bedrag ter hoogte van ca. € 300.000,-, die beschikbaar worden gesteld voor talentontwikkeling en training in de volleybalsport. Voor dit onderzoek worden de kosten van de RTC's in de berekeningen niet meegenomen omdat ter wille van de transparantie ten aanzien van de organisatie- en opleidingskosten in de topsport uitgegaan wordt van het opleidingsbudget dat benodigd is voor volleyballers vanaf het instromen bij een Talent Team. De volgende trede in de talentontwikkeling na een RTC is het Talent Team. De leeftijden van de spelers bij het Talent Team variëren tussen de 14 en de 18 jaar. In de leeftijdscategorie tot 14 jaar verkeert de speler in een ontwikkelingsfase waarbij het volleyballen gezien kan worden als een willekeurige vorm van sport zoals elk kind in die levensfase aan een sport doet.

Om te kunnen berekenen wat de opleidingskosten bedragen waar de opleidende instantie recht op zou kunnen hebben bij een transfer moet eerst bekeken worden wat deze opleidingskosten per speler inhouden. Deze inschatting wordt in dit onderzoek gemaakt door middel van een berekening van de kosten van één speelster uit het Talent Team. Het opleiden van één speelster is echter onmogelijk omdat we hier

Het opleiden van één speelster is onmogelijk omdat er gesproken wordt over een teamsport

te maken hebben met een teamsport. Zonder team valt er geen speelster in een teamsport op te leiden. Coach van het Talent Team meisjes, Patrick Tonnear geeft aan dat er gemiddeld twee speelsters per

lichting de kwaliteiten hebben om als professional te uit te komen. Het ligt dus voor de hand om de kosten van een lichting toe te rekenen aan 2 volleyballers die zich uiteindelijk kwalificeren als topsporter.

Op grond van de berekening in bijlage 2, mag geconcludeerd worden dat een jaar opleiden van een professional € 58.243 bedraagt.

Het Hof van Arbitrage voor de Sport (CAS), bij uitspraak van 13 juni 2008 te Zurich, Zwitserland, nam inzake de berekening van de compensatie van de opleiding van een sporter bij een club het volgende in overweging:

*"Turning its attention to the calculation of training compensation, the Chamber referred to art. 5 par. 1 and 2 of Annexe 4 of the Regulations, which stipulates that as a general rule, it is necessary to take the costs that would have been incurred by the new club if it had trained the player itself and thus it is calculated based on the training costs of the new club multiplied by the number of years of training with the former club."*¹⁷

Concluderende uit de overwegingen die gehanteerd zijn door het Hof (CAS), dienen de door de nieuwe club van de speler gemaakte kosten bij het zelf opleiden van deze speler, vermenigvuldigd te worden met het aantal jaren dat de speler bij de voormalige club getraind heeft. Het Hof concludeert dat de nieuwe club in gelijke mate als de eigen jaar-investering voordeel behaalt uit de speler per elk voorafgaand jaar van opleiding bij voorgaande clubs.

Met de berekening van een opleidingsjaar voor een professionele volleybalspeler kan een bedrag vastgesteld worden waar een opleidingsvergoeding aan zou kunnen voldoen.

¹⁷ CAS, Passed in Zurich, Switzerland, on 13 June 2008 "The claim presented by the club against the club regarding training compensation for the player A. Regel 16

2.8 Bevindingen

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de eerder gestelde vragen.

Welke juridische en financiële kaders zijn van toepassing op de onderzochte transfersystemen?

De juridische kant van een transfer binnen Europa heeft op basis van de jurisprudentie de afgelopen jaren steeds meer invloed gekregen. Zo heeft het Bosman-arrest een grote verandering veroorzaakt bij de transferpraktijken in de voetbalwereld. Het is dan ook om deze reden van belang dat de juridische kaders goed worden aangewend, ten einde de belangen van de sporters en de clubs te bewaken. Een speler is op basis van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie vrij om in Europa te werken, dus zonder belemmering de grens mag passeren om zijn professe als beroepssporter te beoefenen.

In Amerika heeft het honkbal een Competition Law, die naast de Amerikaanse wetgeving, in dit onderzoek buiten beschouwing is gehouden, van toepassing is. Bij de Competition Law gaat het om het promoten van de sport waarin afspraken gemaakt zijn in het belang van de sport en de speler. In onderstaande tabel is een overzicht gemaakt van de belangrijkste punten aangaande de juridische kant voor een transfer binnen de sport.

Juridisch kader		
Draft-systeem	Transfer met vergoeding voor de voetbal	Huidig volleybal transfersysteem
Competition law • In het belang van de speler en de sport • Minimum en maximale salarissen • Afspraken rondom aflopend contract • Spelcomponent behouden • Collectieve afspraken	Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie • Vrij verkeer van werknemer binnen de EU • Afschaffing van discriminatie op grond van nationaliteit • Werknemer mag verblijven in het land teneinde daar zijn beroep uit te oefenen	Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie • Vrij verkeer van werknemer binnen de EU • Afschaffing van discriminatie op grond van nationaliteit • Werknemer mag verblijven in het land teneinde daar zijn beroep uit te oefenen

Er zijn verschillen geconstateerd bij de Financiële kaders tussen het Transfersysteem op basis van transfervergoedingen en het Draft systeem. Dit zou te maken kunnen hebben met de cultuurverschillen tussen de werelddelen. Wel is de conclusie gerechtvaardigd dat in Amerika een college en een universiteit van grote waarde zijn bij de ontwikkeling van de sporter.

In Amerika is de maatschappelijke betekenis van de sporter die als professional doorbreekt van belang voor het imago van het college of de universiteit. Dit in tegenstelling tot de uitstraling die een volleyballer in Nederland heeft. In het voetbal kan het doorbreken van voetballer een grote financiële waarde hebben. In onderstaand figuur "Financieel kader transfersysteem" is een overzicht te vinden op welke wijze transfers plaats vinden en de financiële consequenties, dan wel wie de verkopende partij is.

Financieel kader		
Draft-systeem	Transfer met vergoeding voor de voetbal	Huidig volleybal transfersysteem
Market for free agents: Speler is verkoper	Vergoeding bij contractbreuk • Leeftijd • Opleidingskosten / schadevergoeding • 5% van een eventuele vergoeding exc. Opleidingsvergoeding aan de clubs waar opgeleid is.	• Administratie- kosten, beide bonden. Exclusief spelers boven de 40 jaar. • Maximum transferbedrag vastgelegd. • Jonger dan 25 jaar, 30% verhoging. • Extra kosten voor spelers die uitkomen voor Nationaal team. • Max. 33%, op basis van 11% per jaar voor maximaal 3 jaar, van de inkomsten uit transfergelden vloeien terug naar de clubs waar de speler is opgeleid
Spelers met een eerste contract: Team zowel verkoper als koper	Trainingscompensatie tot en met 23 jaar	
Huidige diensten van spelers onder contract: Speler is verkoper en het team dat hem onder contract heeft is koper	Opleidingkosten • Periode tussen 12 en 21 jaar. • tussen 12 en 15 jaar zijn door de FIFA bepaald	

Wat zijn de Maatschappelijke effecten bij een transfer?

Het Maatschappelijke belang dat mee speelt bij een transfer lijkt in tegenstelling tot in Europa, in Amerika te overheersen. Een duidelijke wisselwerking is te zien tussen de Financiële en Maatschappelijke kant bij een transfer. Veel zaken die financieel aantrekkelijk zijn, hebben ook een positief Maatschappelijk effect, waarbij het omgekeerde veelal ook het geval is. In onderstaand figuur “Maatschappelijke kant van een transfersysteem” is te zien welke directe Maatschappelijke effecten zich voordoen.

Maatschappelijk kader		
Draft-systeem	Transfer met vergoeding voor de voetbal	Huidig volleybal transfersysteem
Binding van de speler met de Universiteit of college.	Opleidingvergoeding voor de club die opgeleid heeft.	Minimaal 18 jaar om naar het buitenland te mogen.
Laagst geplaatste club heeft eerste keus uit de pool met nieuwe spelers.	Bij contractbreuk is er een compensatie voor de club door de speler.	Belangstelling voor een speler gaat in eerste instantie via de club.
Maximumlonen voor de spelers.	Opleidings-mogelijkheden voor spelers jonger dan 18 jaar in het buitenland.	Deel van de transfer-gelden vloeien terug naar de vereniging waar de laatste drie jaar gespeeld is.
	Niet uitkomen in de competitie bij het niet op komen dagen voor Oranje.	Niet meer dan twee internationale spelers tegelijk in het veld.

In welke mate speelt de ligging van de woonplaats en de vereniging een rol, en welk effect heeft dat op de transfer?

Uit de financiële paragraaf blijkt dat verenigingen die een speler opgeleid hebben een vergoeding hiervoor ontvangen. De keuze van een voetballer of volleyballer voor een club wordt over het algemeen in eerste instantie geografisch bepaald. Een zich ontwikkelende jonge speler zoekt eerder in zijn directe omgeving naar een

club met meer doorgroei mogelijkheden, dan een dergelijke club aan de andere kant van het land. In de tabel “Geografisch kader” is af te lezen dat er bij de regels omtrent een transfer in het volleybal, er geen rekening gehouden wordt met de Geografische componenten. Dit in tegenstelling tot het draft-systeem en in de regels voor een transfer in de voetbalwereld.

Geografisch kader		
Draft-systeem	Transfer met vergoeding voor de voetbal	Huidig volleybal transfersysteem
Recruitment zoning. Op basis van een landsgrens, geografische zone, bepalen waar een club de speler vandaan mag halen, dan wel mag scouten.	De speler dient ouder dan 18 jaar te zijn om in aanmerking te komen voor een internationale transfer, tenzij: De ouders verhuizen of de speler opgeleid wordt tot iets anders dan voetballer. Wel mag het gebeuren dat een voetballer de landsgrens tot 50km. passeert.	Niet van toepassing

Welke investering wordt gezien als opleidingskosten voor een speler die opgeleid wordt in het Talent Team?

Gezien de grote uitval bij de opleidingen, in casu het beperkte aantal kandidaten dat het gewenste niveau uiteindelijk behaald, dienen de kosten die gemaakt worden voor de opleiding van het gehele team in grote mate toegerekend te worden aan de enkelingen die zich wel kwalificeren.

De beperkte transfervergoedingen zoals vastgelegd in de “Leidraad L2.1, Internationale overschrijvingen” staat niet in relatie tot de berekende kosten voor het opleiden van een topsporter, is er nauwelijks enige relevantie tot nadere detaillering.

Talentontwikkeling is van groot belang om sporters op te blijven leiden en als land topsporters te kunnen leveren. Relatief gezien worden veel volleyballers in Nederland opgeleid en zoeken gedreven door aantrekkelijke beloning en kwalitatief betere competitie hun heil vervolgens in het buitenland. Je zou hierbij kunnen spreken over “Talentdrain”. Een positief effect van de Talentdrain is, dat spelers zich verder ontwikkelen waarmee zij een meerwaarde op kunnen leveren voor het Nationale team.

Hoofdstuk 3

Werking in de praktijk

Bij de bevindingen is elke omgevingsfactor in een Market Attractiveness Business Position Assessment weergegeven. De informatie die hierin verwerkt is, is verkregen uit een literatuurstudie, waarbij er een duidelijke keuze is gemaakt van de besproken componenten. Deze componenten, de omgevingsfactoren, zijn voorgelegd aan een viertal experts op managementniveau in het volleybal.

Om te weten welk gewicht de omgevingsfactoren hebben is als eerste de vraag voorgelegd hoe betrokkenen de omgevingsfactoren inschatten. Met het oordeel van alle geïnterviewden kan een duidelijke weging gemaakt worden aan welke voorwaarden en eisen een beoogd transfersysteem dient te voldoen. Het spreekt voor zich dat de vier behandelde kaders, juridisch, financieel, maatschappelijk en geografisch ter beoordeling werden voorgelegd.

De experts die hiervoor zijn benaderd zijn allen nauw betrokken bij het volleybal in Nederland en hebben zich bereid verklaard hun visie op het belang van talentontwikkeling, in combinatie met transfers, te delen.

- Bert Goedkoop, oud-volleyballer en sinds begin jaren '90 volleybalcoach waarbij hij zowel de heren als dames van Oranje gecoacht heeft en naar de Spelen heeft weten te brengen. Vandaag de dag is hij Technisch Directeur bij de Nederlandse Volleybalbond en stuurt hij de Oranjevolleybalcoaches aan en is hierbij medeverantwoordelijk voor de talentontwikkeling binnen de bond.
- Edwin Benne, voormalig volleybalinternational waarbij deelgenomen aan de Olympische Spelen in 1988 en 1992. Nu coach hij het Oranjeherenteam.
- Patrick Tonnaer, Bondscoach van het Talent Team meisjes, en verantwoordelijk voor jeugd Oranje meisjes. Betrokken bij de ontwikkeling van talenten en het nieuwe Meerjaren Opleidingsplan van de Nederlandse Volleybalbond.
- Ron Zwerver, Olympisch goud gewonnen tijdens de Spelen van Atlanta 1996. Tegenwoordig Bondscoach van het Talent Team jongens, en hierbij verantwoordelijk voor talentontwikkeling. Daarnaast betrokken bij het Oranjedamesteam als assistent coach in de voorbereiding op, en tijdens het Olympisch Kwalificatietoernooi in mei 2012.

Ron Zwerver geeft aan dat een goed transfersysteem niet vast zit aan talentontwikkeling. *“Een goed transfersysteem hangt samen met een stukje respect dat terugvloeit naar de opleiding, en in dit geval om een financiële vergoeding”.*

De aspecten financieel en maatschappelijk zijn eigenlijk niet van elkaar te scheiden. Het een heeft zeker met het ander te maken. De geografische kaders zouden geen belang moeten hebben, het gaat volgens Zwerver om de kwaliteit van het opleiden.

Er moeten duidelijke sancties getroffen worden op het moment een speler die door ons is opgeleid niet uit wil komen voor het Nationale team, aldus Bert Goedkoop. *“Er moet een flink verschil zijn tussen mensen die door ons opgeleid zijn en voor het Nationale team uit komen en mensen die door ons opgeleid zijn en weigeren voor het Nationale team uit te komen. Op basis van bedragen, het heeft geld gekost maar levert niets op. Iemand die weigert uit te komen moet binnen 4 tot 5 jaar zijn gehele opleiding terug betalen”.*

Verder hecht Goedkoop er waarde aan dat een speler zijn opleiding afrondt en niet te vroeg naar het buitenland vertrekt. Mocht een speler op vroege leeftijd naar het buitenland gaan dan moet de bond er op toezien dat de kwaliteit van de opleiding waar de speler heen gaat aan gelijke kwaliteit kan bieden als in Nederland. Goedkoop is van mening dat er, op dit moment, geen duidelijk bedrag genoemd kan worden die voor een transfer gerekend mag worden. Wat Goedkoop van belang vindt is dat de opleiding middels de transfergelden terugbetaald wordt, op het moment dat de opleiding terugbetaald is, is de speler transfervrij.

Edwin Benne over de toegevoegde waarde van een transfersysteem *“Een goed transfersysteem is van belang, het is een bescherming van de opleiding en een bescherming voor de club die de spelers heeft opgeleid. Een opleiding kost veel geld en tijd, het is een leerschool en een investering in de persoon en het is goed dat deze investeringen gecompenseerd worden.”*

Talent Team coach Patrick Tonnaer over het Nationale team *“Het Nederlands team is de etalage om je internationaal te tonen en het contract dat je krijgt heb je dan ook grotendeels te danken aan die etalage.”*

3.1 Transfersysteem op basis van financieel gewin

Voor een Nederlandse volleybalspeler die naar het buitenland gaat dient de club waar de volleyballer gaat spelen een substantieel bedrag ter compensatie te betalen. Dit bedrag wordt berekend op basis van de leeftijd en het aantal opleidingsjaren in Nederland en zal terug vloeien naar de opleidingsinstanties van de topsporter.

Zwerver geeft aan dat bij hem het primaire belang ligt bij het principe dat een international of de potentiële international te allen tijde uit komt voor het Nationale team. Het bedrag dat terugvloeit naar de opleiding is voor hem niet onbelangrijk maar wel secundair.

Om nieuw talent op te kunnen leiden zijn financiële middelen nodig. Het opleiden van één internationaal talent kost ca. € 58.000 per jaar. Voordat een speler in het Talent Team is opgeleid zijn we € 116.000 verder. Het eindresultaat van de opleiding bedraagt niet meer dan twee topsporters per geboortjaar. Indien de topsporters het in hun geïnvesteerde geld volledig doormiddel van transfers zouden terugbetalen dan kan de opleiding zijn in grote mate zelf bedruipen.

Bij de investering die in een speler gedaan wordt, dient bij de berekening van de in de toekomst vallende ontvangsten uit transfer(s) rekening gehouden te worden met de netto contante waarde. Hiermee kunnen de effecten van uitgaven en inkomsten die op verschillende tijdstippen plaatsvinden met elkaar vergeleken worden; anders gezegd, de waarde van de investering kan worden afgezet tegen de waarde van de opbrengsten uit latere transfers. Door de contante waarde van de investering af te trekken van de contante waarde van de opbrengsten uit de transfer(s) wordt de netto contante waarde verkregen.

De investeringen die nu gedaan worden in de volleybalspelers zullen pas op langere termijn renderen, dan wel geheel of gedeeltelijk de gedane investering compenseren.

De minimale investering, op 17 jarige leeftijd, van € 116.000 zal vanaf de eerste transfer in stappen terugverdiend kunnen worden. Dit zal normaal gesproken niet direct een aanvang nemen op het moment dat de opleiding bij het Talent Team is afgerond. Reden waarom de toekomstige (transfer-)opbrengsten contant gemaakt zullen moeten worden ten opzichte van de in de opleiding geïnvesteerde € 116.000.

Rekenvoorbeeld

Uitgaande van een speler van 22 jarige leeftijd, die 5 jaar nadat de investering gedaan is een transfer ondergaat ter waarde van € 10.000, bij een rentevoet van 4% , zal de contante waarde van deze transfer volgens de formule: $CW = TW / (1+R)^t$ als volgt berekend kunnen worden:

$CW =$ Contante waarde = ?

$R =$ % Rentevoet = 4% = $4 / 100 = 0,04$

$t =$ tijd in jaren = 5

$TW =$ Transfer Waarde = € 10.000

Contante waarde = $€ 10.000 / (1 + 0,04)^5 = € 8.219,27$

Zijn in de jaren hierna meerdere opbrengsten, dan zal ieder jaar opnieuw voor elke volgende transferopbrengst, de waarde van het transferbedrag contant gemaakt moeten worden.

Op deze wijze is dan de investering te vergelijken met de (contant gemaakte toekomstige) opbrengsten en kan het financiële rendement, hetzij positief hetzij negatief, berekend worden.

In plaats van met vaste vergoedingen te werken zou een vast percentage op het contractbedrag een uitkomst bieden. Hierbij hoeft geen onderscheid gemaakt te worden tussen spelers die wel of niet uitkomen voor het Nationale team. Spelers die voor het Nationale team uitkomen zullen in de regelmaat ook meer verdienen dan spelers die hier niet voor gevraagd worden.

Voordelen

- Investerings in een speler vloeien (deels) terug naar de opleiding
- Investerings in talentontwikkeling kunnen stand houden
- Vast percentage vloeit terug op basis van de marktwaarde van de speler

Nadelen

- Het percentage dat terug gaat naar de opleiding zal in de regel ingehouden worden op het salaris van de speler
- Na een leeftijdsgrens stopt de terugbetaling naar de opleiding
- Inkomsten zijn transfer afhankelijk en evenmin een stabiele ondersteuning van talentontwikkeling

3.2 Transfersysteem op basis van maatschappelijk gewin

Het maatschappelijke kader is van belang voor de toekomst van het volleybal. Het is van belang dat spelers zich realiseren waar ze het voor doen en wie het hen mogelijk heeft gemaakt. Een echt talent komt er wel op basis van volleybalkwaliteiten maar blijft altijd afhankelijk van de medespelers uit zijn team. Het bereiken van de top blijft dus afhankelijk van de inzet en de kwaliteit van teamgenoten. In dit licht bekeken is het niet vreemd om een beroep te doen op de topsporter tot het leveren van een tegenprestatie in de vorm van promotiedoeleinden van het volleybal.

Om de “Fair Play” gedachte te behouden voor een evenwichtige competitie is de bestaande regel terecht dat een club niet met meer dan twee buitenlandse spelers tegelijk in het veld mag hebben staan. Hiermee wordt bevorderd dat de beste spelers uit Europa (of van de wereld) meer evenwichtig verdeeld worden over de verschillende clubs. Het maatschappelijke karakter van het betalen van een opleidingsvergoeding kan gezien worden als een beloning voor de bewezen diensten. Tevens is dit een mooi gebaar en een welkome bijdrage om nieuwe talenten de kans te geven op een gelijke wijze een opleiding te genieten.

Het laatste maar ook het belangrijkste punt is het uitkomen voor het Nationale team. Als een speler weigert, dienen er sancties tegenover te staan. Het Nationale team behoort te bestaan uit de beste spelers van het land. Deze spelers zijn in eerste instantie opgeleid in eigen land, waarmee het vanuit maatschappelijk oogpunt bekeken niet meer dan correct is uit te komen voor het eigen land.

Voordelen

- Positief imago voor de club(s) van de topsporter;
- De Fair Play gedachte blijft intact, door het toestaan van maximaal 2 buitenlandse spelers in het veld;
- De beste Nationale spelers zijn altijd beschikbaar.

Nadelen

- Sanctiebeleid voor een speler die niet wil uitkomen voor het Nationale team;
- Een club kan niet zijn beste spelers allemaal tegelijk inzetten.

3.3 Buiten beschouwing

Tijdens het onderzoek is ook gekeken naar het Juridisch kader en de geografische bepalingen. Deze twee aspecten worden geheel buiten beschouwing gelaten gezien de opvattingen van de experts. Aan het juridisch kader is weinig te veranderen, dit is veel breder dan de volleybalsport alleen. De geografische aspecten worden ook niet als belangrijk gezien. Het gaat immers om het opleiden van spelers en zorgen dat zij de beste opleiding genieten. Uit het onderzoek is gebleken dat de geografische bepaling afhankelijk is van het ouderlijk huis. Zodra deze factor zich niet meer voordoet blijkt dat er geen geografische belemmeringen zijn.

Hoofdstuk 4

Conclusie

De onderzoeksvraag “Op welke wijze dienen de criteria van een transfersysteem ingevuld te worden om een incentive te behouden voor talentontwikkeling in het Nederlandse volleybal?” kan als volgt beantwoord worden:

In hoofdstuk “Bevindingen” valt te lezen dat het juridisch kader wordt gevormd door zowel de Europese als de Nationale wet- en regelgeving. Binnen deze kaders zijn zondermeer van belang het ‘Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie’ en onder andere de uitkomst van het Bosman-arrest. Ook de reglementen van de Nevobo dienen hierbij in acht genomen te worden.

De geïnterviewde experts gaven aan dat elk systeem gebonden is aan de vigerende wet- en regelgeving. Deze dient als gegeven te worden geaccepteerd, waarbij het in het kader van deze beschouwing niet zinvol is een nadere analyse op de bestaande regelgeving los te laten.

In het belang van toekomstige talentontwikkeling dient het transfersysteem voldoende inkomsten te genereren voor een adequate financiering van volleybalopleidingen. De noodzaak hiertoe blijkt uit de ambitie en de benodigde investeringen voor talentontwikkeling binnen de volleybalbond.

Op het moment dat een speler internationaal doorbreekt, door in het buitenland een contract te verwerven, zal de ontvangende club een vast percentage van het contractbedrag van de speler aan de Nevobo verschuldigd zijn. Een en ander is internationaal vastgelegd in de regels van de FIVB en daarmee ook in het reglement van de Nevobo. Experts uit het volleybal geven aan dat het bedrag zoals nu vastgesteld te laag is voor de doelen die de Nationale bond zich heeft gesteld. Het is praktisch onmogelijk het bedrag dat benodigd is om te investeren in talentontwikkeling te genereren uit het transfersysteem, derhalve dienen andere financiële bronnen aangeboord te worden en/of dient het transfersysteem te worden geactualiseerd.

Samenvattend kan geconcludeerd worden dat de volleybalbond in elk geval het uit een transfer ontvangen bedrag volgens een nader te bepalen verdeelsleutel dient te investeren in talentontwikkeling. Een

vergoeding voor de oorspronkelijke, eerdere club(s) van de contractspeler blijft ongemoeid.

De criteria inzake het maatschappelijke belang van een transfersysteem in het volleybal dienen een dubbel belang, namelijk rechtszekerheid en sportontwikkeling voor de speler, naast inzetbaarheid van de speler voor het Nationale team. De geïnterviewde experts geven allen aan dat het eigenlijk te vreemd voor woorden is dat de bond geen enkele claim of recht op tegenprestatie heeft op een grote investering in een opgeleide topsport. Het kan toch niet zo zijn dat de speler na een kostbare opleiding geen enkele verplichting heeft. Zoals in de bevindingen is vastgesteld is het in de voetbalwereld al langere tijd gebruik dat een dergelijke verplichting de normaalste zaak van de wereld is. Dat de voetbalwereld serieus hiermee omgaat blijkt uit het feit dat een speler niet in de competitie mag uitkomen op het moment dat deze weigert om voor het Nationale team uit te komen. Op basis van de discipline ten aanzien van internationale transfers in de voetbalsport lijkt het niet ongerechtvaardigd een sanctiebeleid bij de volleybalsport te introduceren voor spelers die weigeren uit te komen voor het Nationale team, evenzo voor een club die weigert spelers beschikbaar te stellen voor het Nationale team.

Vanuit Amerika valt er veel te leren over de wijze waarop een speler maatschappelijke een toegevoegde waarde voor zijn oude club, dan wel voor de sport in het algemeen, kan verwerven.

In hoofdstuk 2.3 is te lezen op welke wijze de sociale functie en de betrokkenheid van een speler bij zijn opleiding, een college of universiteit, ingevuld wordt. Tijdens de interviews met de experts viel te constateren dat zij waarde hechten aan de inzet van spelers voor de promotie van het volleybal en de volleybalwereld in het algemeen. Zo zou er een mogelijk “Ard en Keessie effect”¹⁸ met topvolleyballers kunnen ontstaan. Ten einde de prestaties van de topsporters aan te wenden voor promotionele activiteiten voor de volleybalsport kan gebruik gemaakt worden van de naam van de speler, uiteraard op gepaste wijze en in samenspraak met deze. Uiteraard is de medewerking van de clubs van

¹⁸ Bottenburg, M. van. Sport Bestuur & Management, jaargang 5, nr 5:

“Een aansprekend kampioen, zo leidt de redenering, stimuleert met name jongeren om betreffende sport te beoefenen”. (oktober/november 2002)

de spelers en die van de bond voorwaarde voor het slagen van deze voor promotiedoeleinden bedoelde verbintenis.

Het toekomstig transfersysteem zou, in het kader van talentontwikkeling in Nederland, uit de volgende criteria bestaan:

Toekomstscenario Het hybride systeem	
Juridisch kader	Voldoen aan alle wet- en regelgeving en sportreglementen die van toepassing zijn.
Financieel kader	Vast percentage van het contractbedrag van de speler wordt door de Nevobo volgens een nader te bepalen sleutel geïnvesteerd in talentontwikkeling, waarbij de oorspronkelijke club(s) van de contractspeler meedeelt
Maatschappelijk kader	Speler dient ten alle tijden beschikbaar te zijn voor het Nationale team. De volleybalsport mag, na overleg, de naam van de professionele speler aanwenden voor promotieactiviteiten.
Geografisch kader	Tot een volwassen leeftijd wordt het geografisch kader bepaald door de ouderlijke woning. Bij een interne opleiding en voor volwassenen speelt dit geen rol

Hoofdstuk 5

Aanbevelingen

Het onderzoek heeft aangetoond dat het huidige systeem een aantal zwakheden vertoont die een risico kunnen betekenen voor zowel de duurzaamheid van de financiering van het opleidingssysteem als de beschikbaarheid van de opgeleide toptalenten voor het Nationale team.

Op basis van de bevindingen en de conclusies kunnen aanbevelingen worden geformuleerd ter opwaardering, verbetering en verdere ontwikkeling van het bestaande transfersysteem, alsmede van de daaraan ten grondslagliggende, in het reglement, opgenomen regels.

Ten aanzien van de financiële aspecten:

- zorg voor een duidelijke beschrijving van de doelstellingen van het transfersysteem;
- calculeer de kosten van een totale opleiding voor een topsporter die het internationale niveau behaalt;
- neem in het reglement een duidelijke clausule op waarin wordt vastgelegd welk deel van de investering die in een talent is gedaan en in aanmerking komt voor terugbetaling door middel van het transfersysteem;
- leg de condities vast waaronder een speler verplicht is een nader te bepalen percentage van de investering gedurende de actuele transferperiode terug te betalen;
- bepaald de duur van de terugbetalingsverplichting door middel van het transfersysteem, zowel in het maximumaantal termijnen, als tot welke leeftijd.

Ten aanzien van de beschikbaarheid:

- ontwikkel beleid waarin het mogelijk is een sanctie op te leggen aan die professionele speler die weigert uit te komen voor het Nationale team;
- sluit overeenkomsten met professionele topsporters waarbij deze zich verplichten in te zetten ten behoeve van de kwaliteitsverbetering van de Nederlandse volleybalgemeenschap door middel van bijvoorbeeld clinics en trainingen;
- zorg voor duidelijke en strakke reglementen voor zowel de FIVB en de CEV als voor de Nevobo;

- ontwikkel een goed netwerk vanuit de Nevobo ten einde bij de internationale organisaties soortgelijke voorstellen voor transfers te laten landen en beklijven, dit in het belang van het Nederlandse, maar ook het internationale volleybal.

Afkortingen

CAS	Court of Arbitration for Sport - Hof van Arbitrage voor Sport
CEV	Confédération Européenne de Volleyball
CTO	Centrum voor Topsport en Onderwijs
FIFA	Fédération Internationale de Football Association
FIVB	Fédération Internationale de Volleyball
KBVB	Koninklijke Belgische Voetbal Bond
MABA	Market Attractiveness Business Position Assessment
Nevobo	Nederlandse Volleybal Bond
RTC	Regionale Talent Centra
UEFA	Union of European Football Associations

Literatuur

Blommaert, A.M.M., Blommaert J.M.M. Bedrijfseconomische analyses. Wolters-Noordhoff, Groningen, 2012 (2008)

Bottenburg, M. van, Sport Bestuur & Management, jaargang 5, nr 5, oktober/november 2002

Braham Dabscheck, Sport and the Labour Market, Ecodate Volume 21 * Number 2 * May 2007

CAS, Passed in Zurich, Switzerland, on 13 June 2008 "The claim presented by the club against the club regarding training compensation for the player A.

CEV, Administrative Fee Regulations – For Transfers. Released on 24 of June 2011 by the CEV

Dakhli, S., Pecorino, P. (2006). Rent-seeking with scarce talent: A model of preemptive hiring. Public Choice 129:475-486. Springer Science and Business Media B.V.

Dejonghe, T. (2005). Een economische analyse van 10 jaar Bosman. Colloquium "10 jaar Bosman" Kan het recht het voetbal redden?

Feess, E.; Muehlheusser, G. "Transfer Fee Regulations in European Football". The institute for the Study of Labor in Bonn. Discussion Paper No. 423 (Februari 2002)

Elsevier 30 december 2005, "Maximum aan salaris voetballers in Europa"

Feess, E., Muehlheusser, G. (2002). Transfer fee regulations in European football, Discussion Paper No. 423

FIFA, Regulations on the Status and Transfer of Players

FIVB (200), Electronic international transfer procedure manual

Helmut M. Diet; Markus Lang; Alexander Rathke. January 17, 2010. University of Zurich. The Combined Effect of Salary Restrictions and Revenue Sharing in Sports Leagues

Hof van Justitie, 15 december 1995, zaak C-415/93

Kessenne, S. (2006). Competitive balance in team sports and the impact of revenue sharing. Journal of sport management, 20, 39-51.

Magherman, L. (2008). De arbeidsmarkt voor beroepssporters. Universiteit Gent, Faculteit economie en bedrijfskunde.

Nekkers, J. Wijzer in de toekomst. Werken met toekomstscenario's. Business Contact, Amsterdam, 2011 (2006)

Nevobo, Huishoudelijk Reglement 2.2.4.5; Leidraad L2.1, Internationale overschrijvingen. Vastgesteld op 25 oktober 2011 door de Directie.

Kor, R.; Wijnen, G.; Weggeman, M. "Meesterlijk Organiseren, Handreiking voor ondernemende managers" Kluwer a Wolters Kluwer business 2008 (2007)

KPMG bureau voor Economische Argumentatie, CMS Derks Star Busmann Hanotiau advocaten notarissen belastingadviseurs en T.M.C. Asser Instituut. (1999). The Balance between the Game and the Money.

Rosen, S., Sanderson, A. (2000). Labor markets in professional sports. National bureau of economic research. Working Paper 7573

Rottenberg S., The Baseball Players' Labor Market, The Journal of Political Economy, Volume 64, Issue 3 (Jun., 1956)

Ruben Eg, krant Metro, 2 februari 2012, "Handel in voetballertjes wordt aan banden gelegd"

Simon Rottenberg, The Baseball Players' Labor Market, The Journal of Political Economy, Volume 64, Issue 3 (Jun., 1956), 242-258

Szymanski, S. (2003). The economic design of sporting contests. Journal of economic literature. Vol XLI, pp. 1137-1187

<http://en.wikipedia.org> "Salary Cap" (26 november 2011)

http://en.wikipedia.org/wiki/Anti-trust_law (26 november 2011)

<http://www.mabaanalyse.nl> (18 februari 2012)

Geconsolideerde versie van het verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, 30 maart 2010

Bijlagen

